

De Eraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van het blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentie aan de ADMINISTRATIE; Bureau: Warmoesstraat 56, te Amsterdam.
Inzendingen, die later dan Dinsdag's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 8 Maart 1908. No. 1575.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 3.00, voor Nederland per jaar f 2.40, voor de overige landen per jaar f 3.60.
Afschrijven: van 1 tot 5 regels f 1.20, voor elke regel meer f 0.20.
Anvragen en vermelding van lidgedagen f 0.12 per regel.

Pro Kiege.

TWEDE REEKS.

XXIII.

Die ons vernederd lichaam veranderen zal, opdat het gelijkvormig worde aan zijn heerlijk lichaam, naar de werking, waardoor hij ook alle dingen zich-zelf kan onderwerpen.

Phil. 3: 21

Niet geheel mag gewogen worden van de wijze, waarop we ons de uitoefening van Jezus Koningsmacht te denken hebben. De apostel betuigt ons, dat zijns de „werking is, waardoor hij ook alle dingen zich-zelf kan onderwerpen.“ In de Openbaringen spreekt de Christus zelf „van 't zwaard zijnsmonds“ (2: 16). De Christus wordt gezegd den wederpartijder te zullen „verdoen door den geest zijnsmonds.“ En ook wordt hij ons geteekend met in de hand „een scherp sabel, om den oogst der aarde te maaien.“ We hooren op Pathmos den lofsang opgaan, dat „het Lam waardig is te ontvangen de kracht“ (5: 12), en straks den jubelsang dat nu „de macht geworden is van den Christus“ (12: 10). De Hebreërbrief zegt ons, dat de Christus „alle dingen draagt door het woord zijner kracht.“ Het is de vurige bede van den apostel, dat „de kracht van Christus in hem moge wonen“, en waar hij den apostolischen ban slaat, zegt hij dat te doen „met de kracht van onzen Heere Jezus Christus“ (1 Kor. 5: 4). Reeds tijdens zijn omwandeling op aarde lezen we herhaaldelijk, „dat er kracht van Jezus uitging“ (Lukas 8: 46) en dat hij „met kracht den onreinen geest gebod“ (Lukas 9: 1). En bij zijn heengaan van deze aarde laat hij ons het woord der vertroosting achter: „Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.“ Doch al wordt door deze reeks van uitspraken de overtuiging gevestigd, dat de Christus, om zijn Koninklijk ambt uit te voeren, een alrijdige macht te zijner beschikking heeft, zulk een algemeene betuiging bevestigd niet, en het loont daarom de moeite, enigzins nader op de machtsuitoefening van den Christus in te gaan. Niet natuurlijk, alsof het ons ooit zou kunnen gelukken, deze machtsuitoefening zóó te ontleden, dat we haar werking geheel doorzagen. Zelfs in alle fysieke kracht blijft altoos ten slotte een onverklaarbaar iets over, dat we hebben aan te nemen, zonder het ons te kunnen verklaren; en vooral in alle geestelijke kracht ligt op den bodem altoos een zeker mysterie, dat alle nadere uitlegging tart. De kracht der liefde, de kracht van 't geloof, de kracht van den heldenmoed boeien ons, zonder dat we haar in haar wezen doorgronden kunnen, en hoe zou 't ons dan ooit gelukken kunnen, de wonderde kracht, die in Christus en eertijds werkte en nog werkt, tot in haar wortel te kunnen nasporen? Maar ook al weten we deswege vooruit, dat het raadsel, waarvoor we hier staan, niet geheel voor oplossing vatbaar is, toch behoort deze beperktheid van onze kennis geen beletsel te zijn, om te streven naar een algemeene voorstelling van de wijze, waarop de machtsuitoefening van Christus als onzen Koning toe gaat.

Zoo ligt het aanstonds voor de hand, onderscheid te maken tusschen werkingen die Jezus rechtstreeks zelf volvoert, en die andere, die hij tot stand brengt door zijn bestelde dienaren en onderdanen. Bij die dienaren hebben we voorts niet alleen aan menselijke personen te denken, maar naast deze evenzeer aan de engelen. Een aardsch koning gebruikt voor het voeren van zijn bewind een heiliger van ambtenaren, en beschikt over een gewapende macht. Door die ambtenaren laat hij zijn bevelen overbrengen aan wie het aangaat, en met den sterken arm dwingt hij gehoorzaamheid aan zijn bevelen af. Tot op zekere hoogte nu staat 't hiernede gelijk, dat ook de Christus, krachtens zijn Koninklijke majesteit, sommigen gegeven heeft tot apostelen, anderen tot evangelisten, tot opzieners, tot herders en leeraars, om zijn kudde te weiden. Deze dienaren toch hebben niet uitsluitend in last, om het Evangelie aan te kondigen en het bevel tot gelooven over te brengen, maar ze zijn ook bekleed met zekere macht, met die macht oefenen ze tucht uit, en door het middel van die tucht wordt er zeker geestelijk regiment op aarde in stand gehouden. Telt men nu al deze dienaren des Woords, al deze opzieners en diakenen uit alle kerken, over heel de wereld, saam, dan vindt men als uitkomst een onafzienbare heerschare van duizenden en tienduizenden ambtsdragers, die den Christus in zijn Koninklijk regiment ten dienste staan, en voor zoover ze getrouw zijn, metterdaad in Jezus naam een deel van dat regiment uitoefenen. En toch is deze heerschare van dienaren onder de menschen nog klein, vergeleken bij de onafzienbare heerschare der engelen, die in de wereld der geesten steeds tot zijn dienst bereid staan. Deze engelen zijn altoos trouwe dienstknechten, die vaardig passen op het bevel dat uit 't Konings mond uitgaat; ze zijn aan geen aardsche beletselen gebonden, en steeds weer worden ze „uitgezonden om dergenen wil, die de zaligheid beerven zullen.“ Men tast daarom geheel mis, zoo men zich de positie van onzen Koning aan de Rechterhand Gods als een geïsoleerde denkt. Integendeel, er is geen keizer of koning op aarde, die ook maar van verre de breede reeks zijner ambtenaren en de rijke ontplooiing van zijn gewapende macht, met de phalanx van de dienstknechten en krijgsknechten en onderdanen van onzen Koning vergelijken kan. Ook al vernamen we dus niets naders van het mysterie der wonderde kracht, die Jezus zelf uitoefent, dan nog zouden we ons van zijn regiment niet licht een te omvattende voorstelling kunnen vormen. Zijn twaalf discipelen zijn in den loop der eeuwen uitgebreid tot duizenden en tienduizenden, en de twaalf legioenen engelen, waarvan hij kort voor zijn sterven sprak, zijn thans uitgedijd tot al de heerscharen des hemels. Zijns is in geen enkel opzicht een geïsoleerde positie, maar zelfs in de hoogere sferen verschijnt hij omstuwd door „de engelen zijner kracht.“

Toch eischt reeds deze machtsuitoefening door zijn dienaren op aarde en door de engelen zijner kracht nadere toelichting. Immers het gewone raderwerk van de ambtenaarswereld, waarover de aardsche koning beschikt, ontbreekt hier. Bij een aardsch koning verschijnen zijn hoogste raadslieden in eigen persoon, om zijn welbehagen te vernemen en te raden en te overleggen; schriftelijke orders worden in gereedheid gebracht; en er is een breede dienst van klerken en boden, die door koeriers, door post en telegraaf en drukpers 't Konings wil en bevelen ter kennis van zijn onderdanen brengen. En ook, bij een aardsch Koning geschieden de benoemingen van de dienaren en de aanstellingen van de hoofden zijner krijgsmacht door geschreven orders, en bestaat tusschen alle dienaren onderling een hiërarchisch, van persoon tot persoon overgaand verband. Bij Koning Jezus daarentegen valt dit alles weg. Hij is niet op aarde. Hij troont in de hemelen. Een dienenaar op aarde heeft den Koning gezien, heeft zijn stem ooit gehoord of ontving ooit van hem een persoonlijke dagorder. Wel bestaat er op aarde in de Kerk zekere organisatie, waardoor de aanstelling van zijn dienaren tot stand komt, en toelicht op tucht over de gemeente wordt uitgeoefend, maar dit alles gaat buiten persoonlijk contact met den Koning toe. Hij blijft in den hemel, en geheel deze organisatie van zijn Kerk gaat op aarde, onder menschen, als we 't zoo mogen uitdrukken, op eigen gelegenheid toe. Vandaar het misbruik dat hierbij telkens insloep, en zoo vaak geheel deze organisatie verdierf. Zoo verdierf, dat maar al te dikwijls zijn dienaren op aarde niet alleen insliepen, en tot niets-doen vervielen, maar ook ten slotte zich organiseerden tot een massa, die zich tegen den Koning stelde, en zijn trouwe onderdanen vervolgden en verdrukten. Vergeleken bij de regeeringsorganisatie waarover een koning op aarde beschikt, maakt alzo deze organisatie van zijn dienaren op aarde een hoogst gebrekkigen indruk. Er ontbreekt het persoonlijk contact, er ontbreekt het uitgaan van een rechtstreeksch bevel ad hoc, er ontbreekt de rechtstreeksche persoonlijke aanstelling, en de mogelijkheid bestaat, dat deze aardsche organisatie zich keert tegen haar doel. Wel liet onze Koning aan de Kerk op aarde zijn Woord achter, met den eisch, dat zijn Kerk naar dat Woord leven en uit dat Woord haar kracht zou putten, maar dat Woord is geen Khoran. Dat Woord is een historisch product. Het is in den loop der eeuwen in Israel opgekomen en draagt daardoor een historisch-Oosters type. Het geeft geen gereede reeks van wetten en besluiten, maar verhaalt historie, verhaalt de machtdaden Gods, en geeft uitspraken en betuigingen van profeten, maar niet in dien gereeden vorm, dat het geheel als een wetboek zou kunnen gelden, waarin men voor ieder voorkomend geval het toepasselijk artikel slechts zou hebben op te slaan. Hoe groot de macht van dat Woord dan ook zij, het draagt een geheel ander karakter dan het wetboek van een aardsch vorst; het oefent zijn invloed op geheel

andere wijze; en het bewerkt de geesten om ze aan Jezus wil te conformeren, maar op heel andere wijze dan een wet of besluit op aarde werkt. Hieruit volgt dat er over den zin en de beduidenis van dat Woord allerlei geschil kan rijzen; dat er en wetenschappelijke en geestelijke studie vereischt wordt om dat Woord te verstaan en het op de gelegenheden des levens toe te passen; en dat er alzo bij dat Woord een hooge, geestelijke leiding vereischt wordt, die niet van menschen kan uitgaan, maar uitgaan moet van den Koning zelf. Ook al bepalen we ons tot de gewone organisatie van de Kerk op aarde, en tot de regeering die ze in Jezus naam uitoefent, dan is hier reeds een onzichtbare inmenging van den Koning zelf noodig en onmisbaar, die een geheel mystiek karakter draagt, en niet uit de aardsche instelling is te verklaren. Bij de engelen is deze mystieke inmenging door een daad des Konings evenzo onmisbaar. De Koning moet zijn engelenwacht kennen, weten voor welken dienst elke engel geschikt is. Hij moet aan elken engel zijn bevel mededeelen, zoodat zulk een engel wete wat zijn taak is, en de Koning zelf moet hierbij zijn engelen alzo beschermen en leiden, dat ze zijn hoog bevel op de door hem gewilde wijze uitvoeren. Reeds dit deel van het Koninklijk regiment, dat bediend wordt door ambtsdragers of door dienaren uit de engelen of uit de menschen, vordert alzo een macht in den Koning, om tot in het kleinste toe te weten wat er op aarde omgaat, en het alles zoo te schikken, te sturen en te regelen, dat zijn wil doorgaat, zijn bevel worde uitgevoerd, en zijn Koninklijk gezag gehandhaafd worde.

En naast deze uitoefening van Jezus' Koninklijke macht door middel van onderdanen, ambtsdragers en engelen, staat dan in nog veel dieper mystiek gloed gedompeld de rechtstreeksche inwerking van den Koning op heel den gang van ons menschelek leven. Onze Koning is geen lijdelijk Koning, die, gezeten aan de rechterhand des Vaders, slechts toeziet en afwacht, wat zich op aarde uit den dienst van zijn aanhangers ontwikkelen zal, maar hij regeert daadwerkelijk, werkt op de dingen dezer wereld in, en oefent persoonlijk zijn Koninklijke heerschappij uit. Velen hebben daar geen oogenblik voor. Ze denken zich Jezus als opgevaren ten hemel, en nu in het Vaderhuis verkeerende, wel in omgang met de engelen en de gezaligden, maar verstoken van rechtstreekschen invloed op de dingen hier-beneden. Hij stelde zijn Kerk in, hij gaf ons zijn Woord, hij begiftigde ons met de Sacramenten, en voorts maakt hij de vrucht van zijn offerande geldende bij den Vader, maar voorts is hij huns inziens afwachtinge wat er op aarde gebeurt, toelichtende hoe de dingen op aarde loopen, lijdelijk gedogende wat er voortvalt, en zoo verbeidende het einde der dingen, als wanneer hij nogmaals in den loop der dingen zal ingrijpen. Er zijn er, die dan nog wel zekere vrijsterke gemeenschap tusschen Jezus en de verlorne ziel aannemen, en zelve in die onderstelde gemeenschap met hun Heilandgenieten, maar dit alles gaat om buiten zijn Koninklijke macht, zelfs buiten zijn Koninklijk ambt. Het is in alles de Hoogepriester hunner belijdenis, dien ze hierbij zoeken, die nu leeft om voor hen te bidden en plaats te voor hen zal bereiden in het Vaderhuis, maar als Koning is Jezus ook hun een *tot saligmaker*, d. w. z. een Koning in naam, die afwacht dat er komende is, maar zonder feitelijk een regiment op aarde uit te oefenen. Anderen geven zelfs die mystieke gemeenschap niet toe, en stellen het zich zoo voor, dat Jezus alleen de heugenis van zijn verschijning achterliet, dat de indruk van zijn leven, lijden en sterven nog altoos voortduurt, dat zijn voorbeeld nog altoos wint en trekt, en dat zijn Woord, dat hij ons achterliet, wel als teekening van een heilig ideaal de harten vermeerstert, maar dat er voorts van eenigen rechtstreekschen invloed, dien Jezus voorbedachtelijk en met volle bewustheid ook nu nog op aarde zou uitoefenen, geen sprake kan zijn. Een Koningschap van Jezus staat huns inziens mischappen met zijn wederkomst te wachten, maar in de eeuwen, die tusschen zijn hemelvaart en zijn wederkomst op de wolven verloop, is hier geen sprake van. Wel als eretitel, en voorts onder de engelen en de gezaligden daarboven, maar niet voor wat aangaat ons menschelek leven op deze aarde. Thans op aarde hebben we zekere gemeenschap met Jezus' geest door zijn woord en voorbeeld dat hij ons achterliet, en door de heugenis van zijn gansche verschijning, en eens zullen we in het Vaderhuis een geheel nieuwe gemeenschap met Jezus ontsloten zien, als we hem zien zullen gelijk hij is; maar in de jaren die we hier op aarde doorbrengen,

is er niets anders voor ons dan de historie en het ideaal, en berust alle persoonlijk contact met Jezus op inbeelding en fictie. Feitelijk de vernietiging van Jezus Koningschap, of althans een op non-activiteit stellen van dat Koningschap, en een gelijkstelling van Jezus' positie met die van elk gezaligde die van ons ging en in de gewesten der heerlijkheid werd opgenomen.

Geheel deze voorstelling intusschen druist in tegen wat de Schrift ons openbaard heeft. Ge hoeft slechts de reeks brieven van Jezus aan de gemeenten in Klein-Azië in het 2e en 3e hoofdstuk van de Openbaringen op te slaan, om de tegenstelling te voelen. In die brieven spreekt Jezus zelf de gemeenten zóó toe, dat hij toont ze tot in bijzonderheden te kennen; haar doen en laten tot in het kleine en onderscheidenlijke te beoordeelen; haar lot in zijn hand te hebben; en zóó over haar toekomst te beschikken, dat hij met koninklijke macht nu reeds allerlei oordeel over haar voltrekt, ze straft en zegent, ze bedreigt of met beloften verrijkt en haar toekomst in zijn hand heeft. Van een afwachtinge, lijdelijke houding is hier geen oogenblik sprake. Jezus is in de gemeente tegenwoordig, Jezus kent haar, Jezus beoordeelt haar verleden en haar tegenwoordigen toestand, hij kent ook zelfs de enkele dwaalleeraren die in haar midden zijn opgestaan, en zegt haar aan, dat zoo ze zich niet bekeert, hij zal ingrijpen, haar zijn macht zal doen gevoelen, en ten slotte haar kandelelaar van haar zal wegnemen. En geheel dezelfde voorstelling geven de apostelen in hun brieven op elk punt en op elke terrein. Jezus is de Koning, Jezus is de Heere, die kracht geeft aan wie kracht behoeven, om zijn wil te volbrengen. Jezus heerscht als Koning over elk persoon, over elken dienaar, in elk levensmilieu. Het is altoos de Heere, de Koning die op den voorgrond treedt, en zijn werking en inwerking aan de personen en in de gemeente ervaren doet. Ja, sued niet Jezus zelf elke voorstelling alsof zijn Koningschap slechts nominaal en titulair zou zijn, vlak vóór zijn hemelvaart af, toen hij het doopsbevel tot inlijving van de volken inslde met de plechtige verklaring, dat hem alle macht in den hemel en op de aarde gegeven was? Let wel, niet alleen in den hemel, maar ook op de aarde. Niet alleen in de gewesten der zaligheid zou hij schitteren in majesteit, maar die majesteit zou ook op aarde openbaar worden. Gelijk zijn apostelen dan ook na de eerste wonderde genezing het openlijk uitspraken, dat niet zij, maar Jezus dat wonder der genezing volbracht had.

Zoo bezit dan Jezus macht om de zielen te naderen, op de geesten der menschen in te werken, hen te leiden, te richten en te sturen naar zijn wil. Alle afstand valt hier weg. Zoals onze Catechismus het uitdrukt: „Naar zijn menscheleke natuur is hij niet meer op aarde, maar naar zijn Godhele, majesteit, genade en Geest wijkt hij nimmermeer van ons.“ In het geestelijke is geen afstand. Geestelijk zijn aarde en hemel één geestelijke eenheid. Niets scheidt ons van onzen Koning of onzen Koning van ons. Hij weet niet maar, dat er op aarde een Kerk is, maar hij kent in die Kerk een legel van de zijnen hoofd voor hoofd. Hij slaat hen gade. Hij deelt met Goddelijke deernis in hun lijden en in hun worsteling. Hun leven is in hem verborgen. En elken morgen en elken avond gaat zijn leidende kracht uit den Hooge op de zielen uit. En niet enkel persoonlijk gaat dit koninklijk regiment toe, maar het omvat evenzo den gang, het lot en het verloop van een geheele gemeente, ja van heel zijn Kerk op aarde. En daar het lot van zijn Kerk op aarde telkens afhangt van en beheerscht wordt door de lotgevallen der natien en volken, strekt zijn invloed en inwerking zich evenzo tot de historie en de lotwisseling der volken uit. Dit laatste niet alleen, en zelfs niet voornamelijk, genomen met het oog op de oorlogen die ze voeren en de gedaantenwisseling die ze ondergaan, maar ook wat betreft hun innerlijke verwording, ontwikkeling en vervorming. Het lot van een volk wordt beheerscht door de geesten die in dit volk heerschappij voeren, op religieus, op zedelijk, op wetenschappelijk, op artistiek en op maatschappelijk gebied. De worsteling van deze geesten heeft tot uitkomst de geestesstemming van dat volk, zijn aspiraties, zijn geestelijke inzinking of verheffing, en hierna staat in onlosmakelijk verband de stemming der geesten die in de Kerk van dat land zal heerschen. Zoo hangt het lot der Kerk met de geestesontwikkeling van elk volk op het nauwst saam. Zal dus Jezus als Koning in zijn Kerk heerschen, dan moet hij ook heerschappij voeren over geheel de geestesontwikkeling die zulk een volk doormaakt.

Het een is van het ander niet af te scheiden, en wie Jezus' Koninklijke macht over de volken en natien te niet doet, doet van zelf ook zijn Koninklijke macht over zijn Kerk te niet. En daarom moet onvoorwaardelijk vastgehouden aan wat we in onzen Catechismus aldus belijden: „Dat Christus daarom ten hemel gevaren is, opdat hij zich zelve daar bewijze als het Hoofd zijner Christelijke Kerk, door wien de Vader alle dingen regeert.“

Er gaat alzo van onzen Koning een regeerende, sturende en leidende macht uit, niet enkel op de personen der geloovigen, maar op het leven der wereld in zijn geheel, op personen en toestanden, op den loop der historie en op de gebeurtenissen, op de ontwikkeling der natuur en op de geesten, die zich als machthebbend onder de volken overwerpen. Ge komt hier niet uit met de nadering van Jezus' verschijning, noch met de heugenis van zijn leven en sterven. De mystieke gemeenschap van de geloovigen met hun Heiland is zielsgenot, maar is niet het Koninklijk regiment. Om dat Koninklijk regiment te grijpen als een noodzakelijke waarheid, die het lot der wereld beheerscht, met aan Jezus, gelijk hij gezeten is aan de rechterhand des Vaders, een macht, een kracht, een invloed, een inwerking ten dienste staan, die door niets kan gestuit worden, die geen grenzen vindt waarop ze stuit, en die, in alles doorwerkend, feitelijk alle dingen aan hem onderwerpt, voor hem toegankelijk maakt, voor hem ontsluit, en door zijn Koninklijke gezag doet beheerschen. Wie in onzen Koning niet anders eert, dan de vermogens die in de menscheleke natuur uit tot in haar hoogste spanning. Van daar dat de apostelen, zoo dikwijls ze dit Koninklijk regiment ons toelichten, gedurig op de Godheid van den Middelaar teruggaan, van wien te belijden is, dat „hij is vóór alle dingen en dat alle dingen door hem te zaam bestaan.“

„Gij zult van allen gehaat worden.“

En gij zult van allen gehaat worden om mijnen naam, maar die volstandig zal blijven tot het einde, die zal zalig worden.

Matth. 10: 22.

De tegenstelling tusschen de wereld en hen die Jezus aanhangen, kan niet scherper noch sterker genomen worden, dan de Christus ze zelf aan zijn jongeren voorhield.

Hij deed dit bij de eerste uitdrijving van de twaalf discipelen onder Israel. Daarver kwamen dezen achter hem aan en hadden slechts te volgen gehad. Nu daarentegen zouden ze zelfstandig hebben op te treden, en nu was daarom het oogenblik gekomen, om de houding, waarin ze zich tegenover de wereld hadden te plaatsen, duidelijk af te tekenen.

Welke zou die houding zijn? Strijd of vrede? En op die vraag leidt het beslissende antwoord van den Christus: Geen vrede, maar strijd! Of gelijk het letterlijk werd uitgedrukt: „Meent niet dat ik gekomen ben om vrede te brengen op aarde. Ik ben niet gekomen om vrede op aarde te brengen, maar het zwaard.“

En om 't nog sterker te doen uitkomen, dat een verdrukken van de beginselen in de stille wateren der vredelievendheid, tegen zijn bedoeling indruist, voegt de Heere er nog bij: „Ik ben gekomen om den mensch tweedrachtig te maken.“ En dat tweedrachtig worden van de menschen om Jezus' wil, moest zelfs doorgaan tot in het huuslijk leven en in het familieleven. „Ze zullen der menschen vijanden worden, die zijn huisgenooten zijn“, zegt Jezus. „De één broeder zal den anderen broeder overleveren tot den dood, en de vader het kind, en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders en hen doden.“ En wees hem die hiervoor tergendst. „Wie vader of moeder lief heeft, boven mij, is mijns niet waardig.“

Nooit, op niemands lippen, is de tegenstelling ooit tot zijnder uitdrukking gekomen. Als de discipelen om hun eerste zending uitgaan, zendt Jezus ze „als schapen onder de wolven.“ En zóó algemeen neemt Jezus ten slotte de tegenstelling, dat hij niet aarzelt, het zijn discipelen aan te zeggen: „Gij zult van allen gehaat worden om mijnen naam“, en zulke onder bijvoeging van het strenge woord: „Allen wie volstandig zal blijven tot den einde, die zal zalig worden.“

Jezus voelde die volstrekte tegenstelling in zijn eigen persoon. Er kon geen vrede zijn tusschen hem en de wereld, want de wereld zou eindigen met hem een harden dood aan te doen. Zoo nu als het den Meester zou vergaan, zoo ook stond het den discipelen te wachten. Al wie niet zelf willig zijn kruis opneemt en Jezus navolgt, is zijns niet waardig.